

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 5 stycznia 2024 r.

ZP-NKWR.431.2.72.2023.EK

Pan
Piotr Łabędzki
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Kostomłotach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 7 – 8 grudnia 2023 r., na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy Edyta Kubicka – główny specjalista, przewodnicząca kontroli i Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostomłotach, zwanego dalej „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudniania z wymogami kwalifikacyjnymi asystenta rodziny, w okresie od 1 grudnia 2022 r. do 7 grudnia 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 czerwca 2023 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na II półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika Ośrodka pełnili: do dnia 31.08.2023 r. Pani Bogusława Szopa, którą w okresie od 3.04.2023 r. do 31.08.2023 r. zastępował na stanowisku p.o. Kierownika Pan Piotr Łabędzki, a od 22.09.2023 r. zatrudniony już na stanowisku Kierownika. Powyżej przywołane osoby odpowiedzialne były za realizację zadań w ocenianych obszarach. W wyniku przeprowadzonej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami. Możliwą przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień było nieprzestrzeganie lub niewłaściwa interpretacja przepisów ustawy i niewystarczający nadzór

nad realizacją zadań. Mogły one wpłynąć na obniżenie standardu realizowanych przez jednostkę usług.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli Ośrodka pod numerem 15. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej dotyczącej organizacji systemu pracy z rodziną, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie asystenta rodziny oraz oświadczeń złożonych przez Kierownika Ośrodka.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostomłotach jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy Kostomłoty. Statut Ośrodka, przyjęty uchwałą Nr XXX/160/12 Rady Gminy Kostomłoty z dnia 27 listopada 2012 r. ze zmianami, wskazuje na wykonywanie przez jednostkę m.in. wszystkich zadań z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Natomiast bieżącą działalność GOPS określał Regulamin organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Nr 2/2020 Kierownika GOPS z dnia 7 września 2020 r. ze zm. Treść § 9 pkt 1 pp. III dokumentu wskazywała, że w Ośrodku został wyodrębniony Dział Pracy Socjalnej, w strukturach którego usytuowano asystenta rodziny. Jego obowiązki wykazano w § 25.

(dowód: akta kontroli str. 14-15, 16-19)

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. W Gminie Kostomłoty uchwałą Nr XXIII/264/2021 Rady Gminy Kostomłoty z dnia 30 marca 2021 r. przyjęto „Gminny program wspierania rodziny na lata 2021 – 2023 w gminie Kostomłoty”. Zarządzeniem nr 04/20 Kierownika GOPS z dnia 19 października 2020 r. powołano zespół pracowników do opracowania dokumentu. W Programie przedstawiono diagnozę problemów społecznych, wskazano cel główny oraz cele szczegółowe w których określono: zadania, podmiot realizujący, wskaźniki, czas realizacji. Poza tym wskazano adresatów Programu, źródła finansowania, zakładane efekty oraz prowadzony corocznie monitoring realizacji zadań. Nie przedstawiono żadnego dokumentu odnoszącego się do prowadzonego monitoringu. W związku z powyższym zasadnym jest dokonywać corocznie oceny realizacji zadań Programu, zgodnie z zapisami zawartymi w dokumencie. Główny cel Programu to *wspieranie rodziców poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rozwój systemu wsparcia rodziny skoncentrowanego na realizacji działań profilaktycznych oraz skutecznej interwencji.*

(dowód: akta kontroli str. 20-29)

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, za organizację i prowadzenie pracy z rodziną odpowiedzialna jest gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła to zadanie. Gmina realizowała cele zawarte w programie wspierania rodziny poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, diagnozę przyczyn kryzysu w rodzinach na terenie gminy, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie z instytucjami, w tym m.in. z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołem Interdyscyplinarnym, Punktem Informacyjno – Konsultacyjnym dla osób uzależnionych od alkoholu, Policją, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Środzie Śląskiej, placówkami służby zdrowia, placówkami oświatowymi, tj. Szkołami Podstawowymi i Przedszkolami w Kostomłotach, Karczycach, Mieczkowie, Placówkami Kultury z terenu gminy, świetlicami środowiskowymi.

Mając na uwadze powyższe, w okresie objętym kontrolą mieszkańcy gminy, w tym rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, mogli korzystać ze wsparcia specjalistycznego:

A. psychologicznego, terapii i konsultacji oraz mediacji w poniżej wymienionych jednostkach:

- W siedzibie GOPS, świadczone było od 8 września 2023 r. wsparcie psychologiczne 1 raz w tygodniu po 6 godzin. Z tej formy pomocy skorzystało 10 osób, w tym dwie rodziny objęte wsparciem asystenta, udzielono w sumie 38 konsultacji.
- W szkołach podstawowych w Kostomłotach, Karczycach, Mieczkowie udzielano pomocy pedagogicznej i psychologicznej.
- W Punkcie Informacyjnym – Konsultacyjno (znajdującym się na terenie GOPS) udzielano pomocy terapeutycznej w czwartki w godzinach 7.00 – 11.00. Z tej formy korzysta około 8 osób.
- Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Środzie Śląskiej.
- W Sądzie Rejonowym w Środzie Śląskiej osoby przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej mogły korzystać z pomocy w zakresie mediacji.

B. prawnego:

- W ramach porozumienia z Powiatem Średzkim na terenie Gminy Kostomłoty, w budynku GOPS funkcjonował Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej obsługiwany przez radców i adwokatów: w poniedziałki 8.00 – 12.00, piątki 10.00 – 14.00. W Punkcie tym

prowadzone były także mediacje. Z uzyskanych informacji od koordynatorów pomocy prawnej wynika, że nie wpłynął żaden wniosek w tym zakresie.

Informacje o powyższych formach pomocy umieszczane były na tablicach ogłoszeń w siedzibie GOPS, na stronie internetowej GOPS, są także przekazywane przez pracowników GOPS i Urzędu Gminy.

W ramach zadań określonych w Gminnym Programie Wspierania Rodziny dotyczących zapewnienia przez Gminę wsparcia rodzinom i dzieciom, na terenie szkół podstawowych, w przedszkolach, w Centrach Kultury działających w gminie zrealizowano także w okresie objętym kontrolą działania o charakterze edukacyjnym, profilaktycznym i wspierającym. Miały one na celu uczyć postaw i umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu myśleniu oraz właściwych postaw rodzicielskich.

Na terenie gminy działały także świetlice środowiskowe (Zabłocie, Wichrów, Jarząbkowice) w ramach, których dzieci 2 lub 3 razy w tygodniu uczęszczały na bezpłatne popołudniowe zajęcia - dydaktyczne, edukacyjne, manualne. W sumie było około 40 dzieci korzystających z tych form wsparcia.

W okresie objętym kontrolą ze względu na brak zgłoszeń oraz w wyniku rozpoznania braku potrzeb, w Gminie Kostomłoty nie było sytuacji wymagającej zapewnienia wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych. Natomiast organizowanie i funkcjonowanie „grup wsparcia” odbywało się w ramach pomocy świadczonej przez psychologa, terapeutę oraz działalność asystenta rodziny i pracowników socjalnych.

Wszelkich informacji dotyczących form wsparcia udzielali pracownicy socjalni, były one również umieszczane na tablicach informacyjnych oraz na stronach internetowych GOPS.

(dowód: akta kontroli str. 30-35)

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudniony był jeden asystent rodziny, na podstawie umowy o pracę, w wymiarze pełnego etatu. Praca asystenta nie była łączona z obowiązkami pracownika socjalnego na terenie gminy, jak również asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co zgodne jest z art. 17 ust. 2 – 4 ustawy. W 2022 r. asystent rodziny był zatrudniony od 1 stycznia do 16 października, a kolejnego asystenta rodziny zatrudniono od 6 czerwca 2023 r. Osoba ta pracuje nadal. W okresie objętym kontrolą do dnia 7 grudnia 2023 r. wsparciem i pomocą asystenta objęte

były w sumie 22 rodziny (podczas jego nieobecności pracę z rodziną prowadzili pracownicy socjalni). Na dzień kontroli asystent wspierał 12 rodzin. Najczęściej występującymi problemami w badanych rodzinach była niewydolność wychowawcza, zaniedbania opiekuńcze, podejrzenie stosowania przemocy oraz uzależnienie od alkoholu. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym.

Na dzień kontroli 8 dzieci z 5 rodzin umieszczonych było w pieczy zastępczej, w tym troje w instytucjonalnej i 5 w rodzinnej pieczy zastępczej. W 3 z tych rodzin była prowadzona praca asystenta rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 36-41,60)

Na podstawie akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną, dokonano oceny prawidłowości i zgodności realizowanych zadań z wymogami określonymi w ustawie i stwierdzono, co następuje:

- zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy, w badanych przypadkach pracownik socjalny Ośrodka sporządzał wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych z powodu np. niepokojących informacji uzyskanych ze środowiska, a także na wniosek osoby zainteresowanej; w części rodzin współpraca z asystentem rodziny inicjowana była postanowieniem sądu;
- zgodnie z art. 11 ust. 2 i 3 ustawy, pracownik socjalny niezwłocznie po sporządzeniu oceny sytuacji osoby lub rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny formułował w wywiadzie środowiskowym lub/i odrębny wniosek do Kierownika Ośrodka o powyższą formę wsparcia;
- zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy, Kierownik Ośrodka przydzielał rodzinie asystenta;
- zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy, każda z badanych rodzin podpisała zgodę na podjęcie współpracy z asystentem w formularzu wywiadu bądź na odrębnym druku, z zastrzeżeniem sytuacji przydzielenia wsparcia asystenta na podstawie postanowienia sądowego;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy, asystent winien dla każdej rodziny opracować i realizować „plan pracy z rodziną”. Wszystkie rodziny miały sporządzony dokument zawierający zakres realizowanych zadań oraz termin obowiązywania planu, będący jednocześnie terminem realizacji wyszczególnionych zadań. Wskazane jest konkretnie określać termin realizacji każdego zaplanowanego działania. Plany były modyfikowane w trakcie ich obowiązywania, natomiast nie wskazano przy zadaniach przewidywanych efektów, co jest uchybieniem. Wskazane jest umieszczać w każdym planie pracy z rodziną informacje w powyższym zakresie.

- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent winien dokonywać okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej niż co 6 miesięcy i przekazywać ją Kierownikowi Ośrodka do akceptacji. We wszystkich badanych sprawach nie dokonano jeszcze oceny, której termin upłył dopiero w styczniu 2024 r. lub z końcem grudnia 2023 r.
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, asystent rodziny po zakończeniu pracy z rodziną monitoruje jej funkcjonowanie. W badanych sprawach z okresu objętego kontrolą z 9 rodzinami zakończono pracę ze względu na brak chęci współpracy rodziny z asystentem, bądź ze względu na śmierć rodzica lub zmianę miejsca zamieszkania osób.

Asystent rodziny ponadto uzupełniał tzw. karty pracy asystenta w zestawieniu miesięcznym, sporządzał tzw. diagnozę rodziny przed rozpoczęciem z nią pracy oraz ustalał z rodziną jej najpilniejsze oczekiwania. *(dowód: akta kontroli str. 38, 42-46)*

Na podstawie art. 29 i art. 31 ustawy, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych może być objęta pomocą rodziny wspierającej, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga w opiece i wychowaniu dzieci lub prowadzeniu gospodarstwa domowego. W okresie objętym kontrolą żadna rodzina nie zdecydowała się pełnić roli rodziny wspierającej. Na stronie internetowej GOPS nie doszukano się informacji o poszukiwaniu takich rodzin, nie wskazano także podczas kontroli na inne działania w kierunku pozyskiwania rodzin wspierających, co stanowi nieprawidłowość.

Na terenie Gminy Kostomłoty nie prowadzono placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, co wynika z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. Zapisy ustawowe obowiązkiem tym obarczyły gminę, wskazując to jako jej zadanie własne. Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Kostomłoty o braku realizacji ww. zadania, tj. prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. *(dowód: akta kontroli str. 47)*

Zgodnie z art. 176 pkt 5 i art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości 10%, 30% lub 50% wydatków na opiekę i wychowanie w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Na dzień kontroli 5 dzieci pochodzących z Gminy Kostomłoty umieszczonych było w rodzinnej pieczy zastępczej i 3 dzieci w instytucjonalnej. Zgodnie z przedstawioną dokumentacją w zakresie odpłatności, gmina ponosiła odpłatność

w wysokości 50% wydatków na opiekę i wychowanie za 4 dzieci, 30% za 2 dzieci i 10% za 2 dziecko. Potwierdzono zatem realizację obowiązku wynikającego z przepisów ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 48)

Art. 179 ust. 1 ustawy nakłada na wójta obowiązek złożenia radzie gminy sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją tych zadań, w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W trakcie kontroli nie przedstawiono przedmiotowego dokumentu. Z wyjaśnień Kierownika GOPS wynika, że spowodowane było to brakami kadrowymi. Brak rzeczzonego sprawozdania (a w konsekwencji niezłożenie go) w terminie przewidzianym ustawą uznaje się jako nieprawidłowość leżącą po stronie wójta.

(dowód: akta kontroli str. 49)

Asystent rodziny nie posiadał wymaganych kwalifikacji (art. 12 ust. 1 ustawy), co zostało potwierdzone podczas analizy akt osobowych pracownika, i stanowi nieprawidłowość. Ukończone przez asystenta rodziny studia wyższe magisterskie na kierunku wychowanie fizyczne oraz wykazane studia podyplomowe, nie znajdują się w katalogu kierunków wymienionych w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 50-56)

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, Gmina winna zapewnić możliwość podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych asystentów rodziny poprzez finansowanie ich udziału w stosownych szkoleniach. Podczas kontroli okazano zaświadczenie potwierdzające udział asystenta rodziny w szkoleniu organizowanym przez Firmę Profilaktyka KIER z Krakowa z zakresu - „Profesjonalizacja pracy asystenta rodziny. Asystent rodziny – organizacja stanowiska pracy, dokumentacja, plany pracy z rodziną, oceny okresowe”

(dowód: akta kontroli str. 58)

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostomłotach, w ramach zadań zleconych gminie z zakresu administracji rządowej, realizował programy m. in.: „Karta Dużej Rodziny” czy „Posiłek w szkole i w domu”.

(dowód: akta kontroli str. 59)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostomłotach stwierdza się nieprawidłowości:

1. Brak placówek wsparcia dziennego.
2. Brak przekazania przez Wójta do Rady Gminy sprawozdania dotyczącego realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i potrzeb związanych z realizacją zadań.
3. Brak działań zmierzających do pozyskania rodzin wspierających.
4. Plany pracy z rodziną nie zawierały „oczekiwanych efektów”.
5. Asystent rodziny nie posiadał pełnych kwalifikacji do zajmowania tego stanowiska.

W związku z tym, że tworzenie placówek wsparcia dziennego to zadanie własne gminy, a składanie sprawozdań dotyczących realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i potrzeb związanych z realizacją zadań to zadanie wójta, to o powyższych nieprawidłowościach (nr 1 i 2) zostanie powiadomiony odrębnym pismem Wójt Gminy Kostomłoty.

Ponadto wydaje się zalecenia pokontrolne:

1. W planach pracy z rodziną należy uwzględniać „oczekiwane efekty”

Podstawa prawna: art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

2. Należy podjąć działania zmierzające do pozyskania rodzin wspierających.

Podstawa prawna: art. 29, art. 30 i art. 31 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 ze zm.)

Termin realizacji: 30 stycznia 2024 r.

3. Uregulować kwestię kwalifikacji asystenta rodziny.

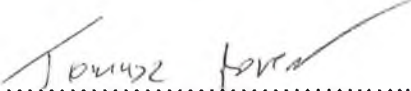
Podstawa prawna: art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 ze zm.).

Termin realizacji: 30 czerwca 2024 r.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.). W terminie do dnia **30 czerwca 2024 r.** Kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danuta Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
.....
Zawilla Danuta
(Kierownik komórki do spraw kontroli)